

ЗНАЧЕННЯ САМОРОЗВИТКУ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ ЮРИСТА

Безуса Ю. О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
факультету № 1*

*Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

Нові економічні умови, динамічна нестабільність, поява конкуренції на ринку праці і необхідність орієнтації особи в ситуаціях невизначеності, зміна ідеалів молоді, відсутність ідеологічного контролю у сфері культурно-освітньої діяльності ставлять нові вимоги до особистості і професійної підготовки майбутнього фахівця, головним завданням якого стає його саморозвиток у професії.

Саморозвиток можна розглядати як характеристику особистості, обумовлену внутрішньою активністю, свідомістю, спрямуванням на покращення своїх особистісних якостей, знань, умінь та здібностей. Як зазначає Юркевич О.М., «одним з головних аспектів саморозвитку особистості є її самоосвіта, на тлі якої здійснюється самовдосконалення. Питання саморозвитку в професійному напрямі виникають у зв'язку з проблемою професійної компетентності, з недостатністю освітнього рівня особистості, з чого можуть слідувати висновки щодо відповідності посаді, необхідності перепідготовки, перепрофілювання, додаткової освіти тощо. Однак, ідеальна цілісність у професійній компетентності є недосяжною, в дійсності завжди є пробіли в освіті, що потребують саморозвитку особистості» [2, с. 3].

Таким чином саморозвиток є активною перетворюючою діяльністю особистості, що спрямована на розкриття власних потенціалів, а психологічними предикторами саморозвитку є усвідомлення самоцінності, підвищення самоефективності, впевненості в собі, розвиток інтуїтивних навичок, комунікативних умінь, позитивне самовідношення.

Проблемі саморозвитку особистості присвячено чимало праць у філософії, психології та педагогіці. Водночас, не менш актуальними залишаються питання щодо специфічних особливостей саморозвитку особистісних та професійних характеристик представників юридичних професій. В юридичній професії необхідність саморозвитку, пов'язана з професійною компетентністю, виникає у зв'язку з високою соціальною відповідальністю ролі юриста. Саме професія юриста належить до числа тих професій, у яких особливо вираженим є вміння

розвивати себе як професіонала. Специфічність професійної діяльності юриста полягає в тому, що вона здійснюється в рамках правового поля, спрямована на виконання закону, захист прав, свобод та інтересів громадян та державності. Юристи різних професійних спрямувань в своїй діяльності спираються на об'ємну базу діючого законодавства, а його зміни, прогалини та колізії вимагають високого рівня оволодіння теоретико-практичними знаннями, постійного перенавчання та власного професійного оновлення.

Кузьменко Д. О. акцентує увагу на визначальній ролі професійної саморегуляції в юридичній діяльності майбутніх юристів, що визначається ним як «інтегративна особистісна професійна характеристика майбутнього фахівця спеціальності «Правознавство», яка передбачає усвідомлення ним своїх дій, почуттів, мотивів, свого становища та доцільна видозміна власної діяльності відповідно до вимог ситуації». [1, с. 105] Таким чином, до професійної саморегуляції юриста вище-згаданий науковець відносить: фахові вимоги до особистості та діяльності юриста, які стимулюють соціальну й пізнавальну активність юристів, спрямовану на фахову самореалізацію; усвідомлення позитивних і негативних аспектів власної діяльності, оцінку та самооцінку, виділення якостей, що сприяють підвищенню правового рівня; уміння виявляти витримку, здійснювати самоаналіз, самоконтроль, самокорекцію поведінки тощо.

Необхідно зазначити, що саморозвиток є необхідною умовою процесу професіоналізації в цілому. Остання складається з трьох основних етапів: періоду професійної підготовки, періоду адаптації до професійної діяльності і періоду стабілізації у професії. Професіоналізація юриста може бути розглянута як процес прогресивної зміни особистості правника під впливом соціальних, психологічних, професійних умов та власної активності, спрямованої на професійне вдосконалення. В процесі професіоналізації відбувається психологічна перебудова особистості юриста від професійного самовизначення до самореалізації в професійній діяльності, при чому майбутній спеціаліст у сфері юриспруденції лише в тому випадку зможе стати професіоналом, якщо його професійний розвиток включатиме формування моральних якостей та цінностей, що дозволяють йому вирішувати власну задачу переходу до активної, самостійної та відповідальної ролі.

Відомо, що професійний юрист у певній мірі повинен володіти здібностями освіченого психолога, налагоджуючи міжособистісні взаємозв'язки і прибираючи аутистичне спрямування поведінки особи. На правовому рівні зазначена проблема може бути вирішена завдяки двом стратегіям прояву соціальної компетентності: 1) посилене вивчення нескінченної множини моделей особистісної поведінки;

2) інтенсифікація саморозвитку, пошуку свого місця в суспільстві та професії. Зазначимо однак, що потрібно поєднувати обидві стратегії для досягнення високого рівня соціальної компетентності юриста. Також встановлено, що нестача інтелектуальних здібностей в особи юриста може бути компенсована його самодисципліною і саморозвитком у цьому напрямку.

Західні науковці наголошують на необхідності постійного вдосконалення професійних якостей та навичок юриста в його щоденній роботі, пропонуючи для цього здійснення наступних заходів: 1) знаходити час на активний відпочинок, спорт, спілкування з родиною тощо, адже це дозволяє розуму «відпочити», звільнитися від стресу і сприятиме більш плідній професійній діяльності; 2) постійно навчатися, щоб бути в курсі усіх змін в юридичній сфері – читати книжки, слухати подкасти, підписуватись на блоги та слідкувати за аккаунтами, що розповсюджують відповідну інформацію; 3) спілкуватись з представниками своєї професії (наприклад, в інтернет – спільнотах), бо це допомагає у вирішенні складних питань шляхом запозичення досвіду більш досвідчених юристів і надихає на досягнення власних цілей; 4) не боятися змін, бути готовим до них і змінюватись самому, щоб бути завжди попереду в своїй професійній сфері; 5) бути уважним до деталей під час укладання документів або спілкування з клієнтами, адже точність, послідовність і відсутність помилок свідчить про високий рівень професіоналізму; 6) вчитися працювати в команді, тобто досягати ефективного співробітництва з іншими юристами, розвиваючи при цьому власні навички роботи з людьми [3].

Отже, здібність до саморозвитку, як частина професійної компетентності юриста, дозволяє йому сформувати чіткі уявлення про фундаментальні закономірності міжособистісних відносин, осягнути мету та значення свого професійного покликання й досягти успіху в практичній діяльності.

Література:

1. Кузьменко Д. О. Професійна саморегуляція майбутніх юристів. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2019. Вип. 5(161). С. 105–110.

2. Юркевич О. М. Логічна культура і саморозвиток особистості в юридичній освіті. *Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 26–27 березня 2021 р.). Харків : Друкарня Мадрид. 2021. С. 266–267.

3. Danyal Hakakzargar. Self-development Through a Career in Law. *Featured Stories. Low Entropy Foundation*. 2023. Oct. 27. Canada. URL: <https://lowentropy.org/self-development-through-a-career-in>

ВПЛИВ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ НА ВИБІР КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ПРИ СТРЕСІ

Бондаревич С. М.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Практичної психології»
Одеський національний морський університет
м. Одеса, Україна*

В умовах підвищеного навантаження на роботі, швидкого темпу життя, соціальних проблем та несприятливих подій, вміння ефективно керувати стресом стає життєво важливим [1, с. 26–31; 2, с. 620–632].

Існуючі вроджені індивідуально-психологічні відмінності, що пов'язані з властивостями темпераменту, є одним з важливих факторів, та визначають різноманітність і силу емоційного переживання особистості, вони часто призводять до стресу, який надалі провокує розвиток найімовірнішого для кожного типу темпераменту психосоматичного розладу за принципом слабкої ланки [4].

Залежно від того, яка система в організмі людини є більш слабкою в залежності від темпераментальних особливостей особистості та способів реагування на стрес, в тому органі або в тій системі виникатиме порушення, спочатку функціональне, потім органічне. До цього типу розладів відносяться: ішемічна хвороба серця, артеріальна гіпертензія, виразкова хвороба шлунка, цукровий діабет, захворювання суглобів, алергічні реакції, також до цієї групи необхідно віднести захворювання жовчовивідних шляхів, бронхолегеневої системи, щитовидної залози, сечовивідної та репродуктивної системи [4].

Індивідуальна реакція людини на стресову дію значною мірою зумовлена вродженими властивостями її нервової системи [3, с. 102–110]. І.П. Павлов, доводячи наявність певної закономірності у вияві індивідуальних відмінностей, висунув гіпотезу, що в основі їх є фундаментальні властивості нервових процесів – збудження та гальмування, їх рівноваженість і рухливість.